

Dyslexieprotocol Regenboog

Om leesachterstanden te voorkomen, werken wij op de Regenboog preventief door in te steken op het signaleren, het begeleiden, ondersteunen en behandelen van kinderen met ernstige lees- en/of spellingsproblemen. Daarom wordt er vroegtijdig gestart met de opbouw van een dyslexiedossier wanneer blijkt dat kinderen genetisch gezien een hoger risico lopen op het ontwikkelen van dyslexie en/of onvoldoende profiteren van het leesonderwijs (Wentink, Verhoeven, & Van Druenen, 2011).

Aanmelding van een leerling

De opbouw van een eventueel dyslexiedossier start al bij de aanmelding van een leerling op de Regenboog. De ouders en/of verzorgers van een leerling vullen het intakeformulier in, waarna een aantekening wordt gemaakt in het leerlingvolgsysteem Parnassys als sprake is van:

- Dyslexie bij ouders, broers of zussen.
- Dyslexie bij opa of oma van de leerling.

Groep 1

In de kleuterperiode is het al mogelijk om kenmerken van dyslexie te signaleren, vooral wanneer er dyslexie voorkomt in de familie van een leerling (Wentink et al., 2011). Aangezien het pas op zijn vroegst midden groep 4 mogelijk is om dyslexie vast te stellen, is de hulp aan kleuters met een risico op leesproblemen of dyslexie voornamelijk preventief bedoeld en ter voorbereiding op het formele leesonderwijs in groep 3.

In **januari van groep 1** wordt de Signaleringslijst voor Kleuters (uit het volgsysteem Kijk! van Uitgeverij Bazalt) ingevuld door de leerkracht voor kleuters bij wie sprake is van dyslexie in de familie. Op basis van de signaleringslijst wordt bepaald welke kinderen in aanmerking komen voor extra begeleiding. Dit zijn de kinderen die een opvallend beeld laten zien, die uitvallen op meerdere onderdelen op kleutertaken en kinderen waarbij enkele specifieke risicofactoren een rol spelen, zoals:

- Het voorkomen van lees- en spellingproblemen in de familie
- Een vertraagde spraak-/taalontwikkeling
- Opgroeien in een beperkt geletterde thuisomgeving
- Onvoldoende beheersing van het Nederlands
- Gehoorproblemen

Deze kinderen vallen in de minimumaanpak van het groepsplan en krijgen daarmee een intensiever aanbod aan geletterde activiteiten.

In **april en mei van groep 1** wordt een tussenevaluatie van het groepsplan uitgevoerd op basis van de Rijmtoets en Woordenschattoets (1). Hiermee kan een goed beeld gevormd worden van het fonologisch bewustzijn en de woordenschat van de kinderen (Aarnoutse, Beernink, & Verhagen, 2010). Voor kinderen die zwak scoren, wordt het aanbod in het groepsplan indien nodig bijgesteld en verder uitgevoerd.

In **juni van groep 1** wordt de signaleringslijst opnieuw ingevuld. Het groepsplan wordt op- of bijgesteld voor leerlingen die onvoldoende profiteren van het aanbod in de klas. Dit groepsplan gaat direct van start bij de aanvang van het nieuwe schooljaar: begin groep 2.

Groep 2

Bij aanvang van groep 2 worden alle leerlingen gestimuleerd in hun beginnende geletterdheid volgens de uitgangspunten van de beginnende geletterdheid. Leerlingen voor wie eind groep 1 een minimumaanpak in het groepsplan is opgesteld, krijgen een gericht aanbod om het fonemisch bewustzijn en de letterkennis te stimuleren.

In **oktober van groep 2** wordt een tussenevaluatie van het groepsplan uitgevoerd met de Woordenschattoets (2), de Letterkennistoets (1), de Analysetoets en de Synthesetoets (1). Kinderen die zwak scoren, krijgen preventief en systematisch extra aandacht op het gebied van letterkennis in combinatie met het herkennen van de begin- en eindklanken in woorden (fonemische synthese).

In **januari van groep 2** wordt de signaleringslijst opnieuw ingevuld voor kinderen met een verhoogd risico en/of een onderontwikkeld klankbewustzijn en letterkennis. Tevens wordt de kleurentoets en de toets letters benoemen afgenomen door de intern begeleider. Op basis van deze gegevens wordt de minimumaanpak in het groepsplan eventueel bijgesteld door de leerkracht. De kinderen worden extra ondersteund door de groepsleerkracht.

In **mei van groep 2** wordt nagegaan wat het resultaat van de extra begeleiding is geweest. Dit gebeurt met de Analysetoets, de Letterkennistoets (2) en de Synthesetoets (2). Wanneer kinderen opnieuw zwak scoren op het gebied van fonologisch bewustzijn, letterkennis en benoemselheid, is opnieuw extra ondersteuning op deze gebieden van belang. Deze resultaten vormen samen met observaties van de leerkracht eind juni, de evaluatie voor de leerlingen uit het groepsplan met een minimumaanpak. Deze gegevens worden meegegeven in de overdracht naar de leerkracht van groep 3.

Groep 3

Wanneer kinderen in groep 2 zwak scoorden op het gebied van fonemisch bewustzijn en benoemselheid, wordt begin groep 3 direct gestart met extra aandacht en gerichte hulp van de groepsleerkracht. De eerste weken vindt de ondersteuning alleen in de klas plaats. In **oktober** wordt het handelingsplan geëvalueerd met behulp van de herfstsignalering van Veilig Leren Lezen, evenals de toets Benoemselheid Cijfers en Letters en de Synthesetoets (3) uit het toetspakket Beginnende geletterdheid (Aarnoutse et al., 2010).

Wanneer kinderen zwak presteren op deze tussenmeting wordt gestart met dossieropbouw. De kinderen krijgen een individueel handelingsplan dat wordt opgesteld door de remedial teacher. Daarnaast vallen deze kinderen in het minimumaanbod binnen het groepsplan van de klas.

In **januari** wordt de voortgang van de leerling geëvalueerd met de wintersignalering van VLL, de DMT en Avi (Jongen & Krom, 2009).

- Wanneer de leerling een D/E-score op de DMT of op de CITO spelling, krijgt de leerling remedial teaching in de klas: extra ondersteuning die valt binnen het minimumaanbod in de groep.
- Bij een E-score op de DMT én een E-score op de CITO Spelling krijgt de leerling een (nieuwe) periode RT van de RTer.

Na kern 8 van VLL wordt de lentesignalering afgenomen. Op basis van deze gegevens wordt bepaald of de leerling nog een periode in aanmerking komt voor RT of dat RT in de klas volstaat.

In **juni** wordt de voortgang van de leerling geëvalueerd met de eindsignalering van VLL, de DMT en Avi. Hier gelden dezelfde voorwaarden als in januari. Op basis van de scores wordt bepaald of een leerling in groep 4 start met extra ondersteuning in de klas of ook begeleiding krijgt van de remedial

teacher.

Groep 4-8

In groep 4 ontvangen kinderen aan het begin van het jaar de minimaanpak (uit het groepsplan) op het gebied van technisch lezen en/of spelling in de klas van de groepsleerkracht bij onvoldoende score op het gebied van lezen en/of spelling in groep 3. De kinderen met een E-score op de DMT én CITO Spelling starten direct in de RT. De RTer stelt een individueel handelingsplan op en maakt gebruik van wetenschappelijk bewezen ('evidence-based') technieken, zoals Connect, RALFI (light) en Taal in Blokjes.

Vanaf groep 4 worden de leerlingen in november en april gescreend met het Screeningsinstrument Dyslexie, wanneer nog geen dyslexie is vastgesteld en/of sprake is van zeer lage resultaten op het gebied van lezen en/of spelling. Met dit instrument wordt beoordeeld of kinderen een verhoogde kans hebben om het ontwikkelen van ernstige lees- en/of spellingsproblemen (Keuning, Vloedgraven, & Verhoeven, 2010). Kinderen met een individueel handelingsplan, gemaakt door de remedial teacher dan wel de leerkracht, worden, indien nodig, tussentijds getoetst met DMT en AVI.

In januari en juni wordt de DMT, AVI en CITO spelling afgenomen. Op basis van deze resultaten en de hiervoor genoemde voorwaarden wordt bepaald of de leerling in aanmerking komt voor RT buiten de klas.

Wanneer in groep 5 tot en met 8 nog geen dyslexie is vastgesteld, gelden dezelfde voorwaarden om in aanmerking te komen voor extra ondersteuning van de remedial teacher.

Plannen en toetsen op de tussen- en hoofdmetingen

- De leerkracht maakt indien nodig zelf een individueel handelingsplan (HAP) bij extra begeleiding binnen of buiten de groep. (Denk aan extra leestijd binnen de klas en/of de inzet van bijvoorbeeld een onderwijsassistent of een stagiaire). De begeleiding van de leerkracht binnen de reguliere lessen staat namelijk al beschreven in de minimaanpak van het groepsplan.
- De leerkracht blijft eigenaar van het traject voor de zwakke lezers/spellers en toetst de leerlingen zelf op de hoofdmetingen in januari en juni (én bij een tussenmeting wanneer sprake is van een individueel HAP).
- Wanneer een leerling RT krijgt en daarmee een individueel HAP heeft, toetst de RT'er deze leerling zelf op de tussenmetingen om het HAP te evalueren.
- De IB'er neemt de (overige) toetsen van de tussenmetingen af.
- De leerkracht koppelt de resultaten terug naar de IB'er én de RT'er.

Dyslexieonderzoek aanvragen

- In het geval van een aanvraag dyslexieonderzoek kan het voorkomen dat een instantie vraagt om tussentijdse DMT-gegevens. Het streven is om de DMT op de geijkte meetmomenten af te nemen, waarna op basis van 3 meetmomenten (jan-juni-jan of juni-jan-juni) een aanvraag kan worden gedaan. Aanvullende onderbouwing van het dossier vindt dan plaats met de tussentijdse toetsen en/of de resultaten uit het Screeningsinstrument Dyslexie.
- Wanneer DMT gewenst is vanuit de externe instantie, wordt de volgende indeling aangehouden:
 - 1/11 – 31/3: invoer in Parnassys op M-moment.
 - 1-4 – 30/6: invoer in Parnassys op E-moment.

Er wordt dan vooral gekeken naar de groei in vaardigheidsscore, niveauwaarde of DLE en niet naar de score A t/m E.

In geval van doublure:

- Let op: wanneer een leerling doubleert, staat **het aantal maanden leesonderwijs** voorop bij de aanvraag van een dyslexieonderzoek. In dat geval wordt een tussentijdse DMT ingevoerd op de M of E-toets van het jaar waar de leerling eigenlijk in zou horen te zitten.

Voorbeeld:

Een leerling doubleert in groep 4. Voor een dyslexieonderzoek wordt de tussentijdse DMT afgenomen in november en de resultaten ingevoerd op M5 (i.p.v. M4).

Kurzweil

Wanneer een gekwalificeerde specialist dyslexie heeft vastgesteld bij een leerling, heeft deze leerling recht op compenserende hulpmiddelen, zoals meer tijd bij toetsen en het voorlezen van teksten. Op de Regenboog wordt het gebruik van Kurzweil aangeraden en ondersteund. Ouders schaffen hierbij een laptop voor het kind en de software van Kurzweil. De school stelt vervolgens de hardware beschikbaar. Dit houdt in dat alle materialen die horen bij de methodes van groep 5 t/m 8 zijn omgezet, zodat deze gebruikt kunnen worden met Kurzweil.

Versie december 2015.